

OSAAMISELLA SOTEEN

Osaamista uudistamalla soten tavoitteisiin – sotella uudet puitteet osaamisen kehittämiseen

Maakunta- ja sote-uudistuksessa maakuntiin siirtyisi arviolta yli 220 000 sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijää. Uudistusten arvioidaan vapauttavan työvoimaa julkiselta sektorilta, jolloin työllisten määrä julkisissa palveluissa vähenisi ja yksityisissä palveluissa kasvaisi. Samaan aikaan uuden teknologian laajamittaisen käytön ennakoitaan parantavan sote-alan tuottavuutta (VTT 2018).

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö toteuttavat vuosina 2017–2019 Osaamisella soteen -hankkeen. Hankkeella parannetaan valtakunnallista koordinaatiota sosiaali- ja terveysalan koulutuksen kehittämisessä sote-uudistuksen tarpeisiin. Palvelu- ja koulutusjärjestelmän vuoropuhelua vauhditetaan valtakunnallisella asiantuntijoiden verkostolla, työpajoilla ja seminaareilla. Tämä yhteenveto tiivistää hankkeessa tunnistetut keskeiset osaamistarpeet ja tehdyt ehdotukset osaamisen kehittämisestä.

Osaamista kehittämällä voidaan merkittävästi tukea sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumista, eli kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen asiakaslähtöisyyttä, integraatiota ja saatavuutta sekä hillitä kustannuksia. Sote-uudistuksen onnistuminen edellyttää jokaiselta ammattilaiselta paradigmanmuutosta ja henkilöstön osaamisen monimuotoisuutta (ks. kuvio 1). Osaamistarpeiden muutoksiin vastataan tutkintorakennetta ja täydennyskoulutusta kehittämällä, osaamisvaatimuksia tarpeen mukaan uudistamalla, tutkimuslähtöisellä kehittämistoiminnalla sekä työelämäyhteistyöllä.

- Osaamisella soteen -hankkeen ensimmäisessä vaiheessa on tunnistettu tutkintoa täydentävän koulutuksen kehittämistarpeita: <https://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM042:00/2017>.
- Hankkeen toisessa vaiheessa julkaistaan ehdotukset tutkintoon johtavan sosiaali- ja terveysalan koulutuksen kehittämiseksi kevääseen 2019 mennessä.
- Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeessa on tuotettu tietoa sote-uudistuksen synnyttämistä osaamistarpeista ja koulutuksen kehittämistarpeista. Loppuraportti *Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus* on saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-545-7>.

Maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluva uudenlainen sosiaali- ja terveyspalvelujen ohjaaminen edellyttää monialaista tutkimukseen perustuvaa koulutusta. Uuden sote-tuotannon johtamisen ja kehittämisen osaaminen edellyttää palvelujen tuottajien johdolle suunnattua koulutusta.

Tehtäväkuvia tulee laajentaa ja uudistaa. Korkeakoulujen erikoistumis- ja täydennyskoulutuksilla tuotetaan osaamista vaativasta palveluohjauksesta ja palvelujen yhteensovittamisesta, sairaanhoitajien, terveydenhoitajien, suuhygienistien ja fysioterapeuttien tehtäväkuvien laajentamisesta sekä sosiaalihuollon uusista toimintatavoista.

Koko henkilöstölle suunnatuilla koulutuksilla tuotetaan jaettua osaamista uudesta sote-järjestelmästä, siinä toimimisesta ja toimintakulttuurin muutoksesta. Koulutusmoduuleja toteutetaan digitaalisina ja integroidaan työelämässä tapahtuvaan oppimiseen. Maakunnat ja työnantajat vastaavat täydennyskoulutuksesta yhdessä korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Kuvio 1. Osaamisella soteen -hankkeen ehdotukset täydentävän koulutuksen tarpeista.

EHDOTUKSET SOTE-OSAAMISEN KEHITTÄMISESTÄ

OSAAMISTARPEET

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen integraatio, näyttöön perustuva toimintatapa, tiedolla johtamisen viitekehys ja yhtenäinen toimintakulttuuri edellyttävät uutta osaamista. Kustannusvaikuttavuusosaaminen ja eettinen osaaminen tulisi varmistaa palvelujärjestelmän kaikilla tasoilla. Asiakslähtöisyys, valinnanvapaus, palveluohjaus, digitaalisuus ja robotiikka muuttavat sekä toimintaa että osaamistarpeita.

Ammattialakohtainen substanssiosaaminen muodostaa sote-osaamisen ytimen. Sote-alan geneerinen osaaminen muodostuu asiakastyöosaamisesta, palveluiden ja työn tutkimuslähtöisestä kehittämisosaamisesta sekä työntekijöiden ja yhteistoiminnan muutososaamisesta. (Ks. kuvio 2.)

Sote-rajat ylittävät asiakkuudet edellyttävät koulutusten sisältöjen ja toteuttamistapojen suuntaamista ammattiryhmät ylittäviksi kokonaisuuksiksi. Sote-rajat ylittävät asiakkuudet luovat tarpeen uusille osaamiskokonaisuuksille erityisesti perheiden, ikääntyvien, vammaisten, pitkäaikaistyöttömien ja maahanmuuttajien palveluissa. (Ks. kuvio 2.)

OSAAMISTARPEESEEN VASTAAMINEN KOULUTUKSESSA

Tutkintorakennetta, tutkintoja ja täydennyskoulutusta kehitetään sekä yhteistyötä koulutuksen ja työelämän välillä lisätään. Eri alojen ammattilaisten välisen yhteistyön valmiuksia ja asiakslähtöisyyttä voidaan lisätä muun muassa koulutuksen pedagogisia ratkaisuja ja harjoittelua kehittämällä.

Koulutusta ja tutkintoja joustavoittamalla mahdollistetaan uusia näkökulmien tuominen sote-osaamiseen esimerkiksi käyttäytymistieteestä, ICT-alalta ja teknologiaosaamisesta, palvelujen kehittämisestä ja talousosaamisesta.

Korkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät tiivistävät yhteistyötään uusien sisältöjen kehittämisessä ja tuottamisessa osaksi koulutusta. Koulutusta ja aineistoja avataan joustavasti ja avoimesti hyödynnettäväksi esimerkiksi digitaalisessa muodossa.

Korkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät kehittävät malleja, joilla sote-palveluiden asiakkaat otetaan mukaan koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen esimerkiksi asiakslähtöisyyden ja palvelupolkujen oppimisessa.

OSAAMISTARPEISIIN VASTAAMINEN TYÖELÄMÄSSÄ

Maakunta- ja sote-uudistuksen tavoitteena on luoda uudet puitteet tutkimusperustaiselle kehittämiselle ja osaamisen kehittämiselle. Yhteistyöalueet vastaisivat osaamisen ennakoinnista ja osaamisen kehittämisen koordinoinnista.

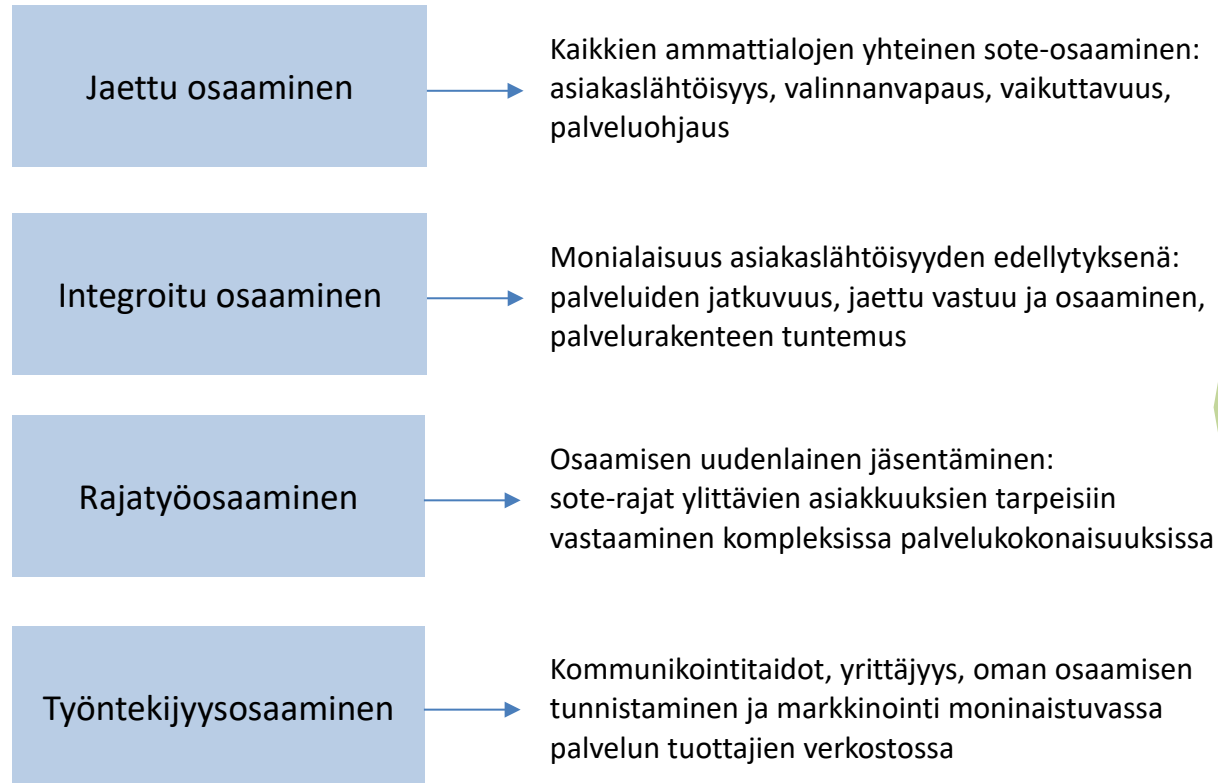
Maakunnat ja työnantajat vastaisivat täydennyskoulutuksesta yhdessä korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Työelämään luodaan rakenteita ja monipuolisia oppimisympäristöjä tukemaan asiantuntijuuden kehittymisen polkuja. Osaamista kehitetään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti osaamisen johtamisen ja elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisesti läpi työuran. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat osa joustavia opintopolkuja.

Osaamisen kehittämiseen kohdistuvat hankkeet toteutetaan ja kehitetään nykyistä suunnitelmallisemmin. Hankkeiden valtakunnallista koordinaatiota, konseptointia, raportointia ja vaikutusten arviointia kehitetään.

Yksilön ohella osaava yhteisö muuttaa toimintakulttuuria yhteistä päämäärää tavoittelevaksi.

SOTE-OSAAMISEN MONIMUOTOISUUS

SOTE-OSAAMISEN AJANKOHTAISET SISÄLLÖT

Ammattialakohtainen substanssiosaaminen ydinosaamisena

Kaikkien ammattialojen yhteinen sote-osaaminen

- Asiakastyöosaaminen
- Palveluiden ja työn kehittämisosaaminen
- Työntekijyden ja yhteistoiminnan muutososaaminen

Kuvio 2. Sote-osaamisen monimuotoisuus ja ajankohtaiset sisällöt. (Mukaihen: Kangasniemi M. ym. Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018.)